

NATUUR- EN MILIEUVERENIGING



GEMEENTE HEUSDEN

'NATUURLIJK'

APRIL 2015

HET BESTUUR

NATUUR- EN MILIEUVERENIGING GEMEENTE HEUSDEN

Contributie minimaal € 12,00 per jaar, gezinsleden € 6,00 per jaar.
Postbanknr. NL38INGB0005377889 t.n.v. Penningmeester
Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden,
Johan de Wittstraat 30, 5301 GR Zaltbommel

SAMENSTELLING BESTUUR

Voorzitter: Joost van Balkom
Vermeerplantsoen 145
5151 WS Drunen tel. 0416-376202

Secretaris: Harry Nijenstein
Copernicuslaan 4
5251 ZC Vlijmen tel. 073-5130287
info@natuurenmilieuheusden.nl

Penningmeester: Rien Melis
Johan de Wittstraat 30
5301 GR Zaltbommel tel. 0418-842791

Leden: Cary Driessen
Kerkstraat 10
5253 AN Nieuwkuijk tel. 073-5118785

Website: www.natuurenmilieuheusden.nl

Wijzigingen in adres en/of mailadres graag doorgeven aan:
Rien Melis via e-mail melisrien1@gmail.com of per telefoon 0418-842791

INHOUDSOPGAVE

1.	Het bestuur	blz. 1
2.	Inhoudsopgave	blz. 2
3.	Voorwoord	blz. 3
4.	Programma voorjaar 2015	blz. 4
5.	Jaarvergadering	blz. 7
6.	Jaarverslag	blz. 8
7.	Financieel verslag	blz. 13
8.	Waakvlam	blz. 15
9.	Jaarverslag Landschapsbeheer	blz. 16
10.	Nieuwe leden	blz. 17
11.	Column	blz. 18
12.	Jaarverslag Repair Café	blz. 19
13.	Nesthulp voor tuinbezoekers	blz. 21
14.	Fotowerkgroep	blz. 23
15.	Plantenwerkgroep	blz. 24
16.	Scala en duurzaamheid	blz. 25
17.	Verslag lezing gierzwaluw	blz. 27
18.	Adviesbureau zwaluwen	blz. 29
19.	Lezing weidevogels	blz. 32
20.	Landschapsbeheer	blz. 33
21.	Niet zuinig – weggooien of niet?	blz. 34
22.	De Zwaluwenmoer	blz. 35
23.	Afwassen met de hand of de vuile vaat in de machine	blz. 40
24.	Interview	blz. 41
25.	Samentuinen	blz. 45
26.	Ruimtelijke ordening	blz. 49
27.	Adverteerders	blz. 51

Jaargang 33, 2015, nr.2

Redactie)

Noor Peters, Harry Nijenstein, Wil Maaijwee

Kopij graag op formaat A4 in Arial 14.

U kunt het sturen naar: pr@natuurenmilieuheusden.nl

VOORWOORD

Nu ik dit schrijf is het half maart en is het voorjaar begonnen. De hommelmkoningin en de honingbijen snoepen in de krokussen. De mussen en merels zijn druk bezig met het maken van hun nesten. Ze halen mos van de vijverrand en ook mijn afgeknipte haar is binnen een dag verwerkt in een van de nesten. In de vijver is een legertje bruine kikkers in de weer om voor nageslacht te zorgen. De tuin komt echt tot leven! En daarom doe ik dit jaar mee met tuintelling.nl. Op deze site kun je jaarrond al je tuinwaarnemingen doorgeven. Leuk voor jezelf en bijzonder waardevol voor de initiatiefnemers: de vogelbescherming, Sovon, Floron, de Vlinderstichting, Ravon, Zoogdiervereniging en EIS. Tuinen beslaan een groot deel van Nederland, maar er is relatief weinig bekend van hun betekenis voor de natuur. Dus ik zou zeggen, schrijf je nu in op tuintelling.nl en doe mee.

De activiteiten van het landschapsbeheer naderen het eindpunt. Het winterseizoen is er van alles gedaan en de komende maanden gaan we kijken of dat werk effect heeft gehad op de biodiversiteit. Hoe gaat het met de aangelegde Idylle op het Vlinderveld? Ik ben benieuwd of het plantenzaad ontkiemt, want het is zo nat geweest deze winter. En hoe zal het gaan langs de kanaaldijk en de Heidijk nu er veel licht en warmte de bodem kan bereiken. Veel planten? Veel vlinders?

Ook "Samentuinen" heeft de eerste werkelijke stappen gezet op het terreintje naast onze eigen Eendenkooi. De wilgen zijn geknot en de grondbewerking kan beginnen. In april is er de jaarvergadering, dan praten we verder over de verschillende onderwerpen. Intussen veel leesplezier toegewenst met deze "Natuurlijk".

Joost van Balkom (voorzitter)



Groentje Foto: Joost van Balkom

PROGRAMMA-OVERZICHT

Programma 2015

zaterdag 18 april

Schoonmaakactie: Maas schoon? Doen gewoon!

locatie: Doeveren, de provinciale weg

tijd: 9.00 tot 12.00 uur

woensdag 22 april

jaarvergadering

locatie: het d'Oultremontcollege in Drunen

aanvang: 19.30 uur

donderdag 30 april

Repair Café

locatie: de Stulp, Admiraalsweg 100 in Drunen

aanvang: van 19.00 uur tot 21.00 uur

zaterdag 2 mei

wandeling

gids: Marion van den Broek

locatie: Loonse en Drunense Duinen

vertrekpunt: het parkeerterrein bij Giersbergen

aanvang: 10.00 uur

dinsdag 19 mei

lezing over weidevogels

spreker: Jochem Sloothaak van Brabants Landschap

locatie: Het Patronaatsgebouw, Nieuwkuijksestraat 106 in Nieuwkuijk

aanvang: 19.30 uur

zaterdag 6 juni

werkgroepenoverleg: fietstocht en lunch in de Emmamolen

nadere informatie volgt later

donderdag 11 juni

Repair Café

locatie: de Stulp, Admiraalsweg 100 in Drunen

aanvang: van 19.00 tot 21.00 uur

zondag 14 juni

wandeling

gids: Joost van Balkom
locatie: Baardwijkse Overlaat
vertrekpunt: het Vlinderveld aan de Kanaalweg
aanvang: 10.00 uur

dinsdag 16 juni

cursus ecologisch moestuinieren

locatie: het Patronaat in Nieuwkuijk
aanvang: 19.45 uur

zondag 12 juli

wandeling

gids: Peter van der Velden
locatie: Haarsteegse Wiel
vertrekpunt: bij de IJsbaan in Haarsteeg
aanvang: 10.00 uur

zondag 9 augustus

wandeling

gids: Peter van der Velden
locatie: de Roeivijver
vertrekpunt: parkeerplaats Duinweg
aanvang: 10.00 uur

donderdag 10 september

Repair Café

locatie: de Stulp, Admiraalsweg 100 in Drunen
aanvang: van 19.00 tot 21.00 uur

zondag 20 september

wandeling

gids: Peter van der Velden
locatie: langs het Drongelens Kanaal
vertrekpunt: bij de tennisclub aan het einde van de Torenstraat in Drunen
aanvang: 10.00 uur

dinsdag 29 september

cursus ecologisch moestuinieren

locatie: het Patronaat in Nieuwkuijk

aanvang: 19.45 uur

zondag 11 oktober

wandeling

gids: Peter van der Velden

locatie: Nieuwkuijkse Wiel

vertrekpunt: de Emmamolen

aanvang: 10.00 uur

zondag 8 november

wandeling

gids: Peter van der Velden

locatie: De Brand

vertrekpunt: de Rustende Jager

aanvang: 10.00 uur

donderdag 12 november

Repair Café

locatie: de Stulp, Admiraalsweg 100 in Drunen

aanvang: van 19.00 tot 21.00 uur

26 december

KERSTWANDELING VOOR LEDEN EN FAMILIE

gidsen: Harrie Smits en Peter van der Velden

locatie: de Loonse en Drunense Duinen

vertrekpunt: Giersbergen

aanvang: 11.00 uur



Foto: Brigit Goderie

JAARVERGADERING

Datum: woensdag 22 april 2015 - 19.30 uur
Plaats: d'Oultremontcollege, Drunen

AGENDA

1. Opening
2. Mededelingen
3. Vaststellen verslag vergadering dd 7 april 2014
4. Jaarverslag bestuur
5. Financieel
 - a. Jaarverslag 2014
 - b. Kascontrole
 - c. Vaststelling begroting 2015
 - d. Verkiezing kascontrole commissie 2015
6. Uitreiking Waakvlam
7. Samenstelling bestuur

Cary en Joost zijn aftredend, en stellen zich herkiesbaar. Nieuwe kandidaten kunnen zich tot aanvang van de vergadering melden bij de secretaris.

8. Pauze
9. EnergiekHeusden

Cary Driessen – die namens de werkgroep duurzaamheid betrokken is bij Energiek Heusden - vertelt hoe de stand van zaken is en wat de toekomstplannen zijn.

10. Rondvraag
11. Sluiting

Jaarverslag bestuur

In 2014 vergaderde het bestuur tien keer. Vaste agendapunten zijn o.a. financiën, kerntaken (werkgroepen) en komende activiteiten.

Een jaar geleden zijn de leden- en jaarvergaderingen geëvalueerd. Drie problemen werden onderkend: de agenda was vaak te vol, onderwerpen onvoldoende wervend, uitwisseling tussen werkgroepen onvoldoende en leden binnen de werkgroepen werken vooral inhoudelijk samen. Om deze aspecten te verbeteren zijn de volgende acties in gang gezet:

- Op 8 november hebben leden van alle werkgroepen per fiets een aantal activiteiten in de omgeving van Drunen bezocht. Dit is zo goed bevallen dat we dit in het voorjaar van 2015 nog eens gaan doen, waarschijnlijk in Vlijmen en omgeving.
- De ledenvergadering van 21 januari 2015 heeft in het teken gestaan van de gierzwaluw lezing. Het officiële gedeelte is kort gehouden. Ook dit is goed bevallen, en zullen we proberen op deze manier te blijven doen, ook voor de jaarvergadering.
- Het plan om meer openbare lezingen over actuele onderwerpen, te organiseren door werkgroepen is ingevuld middels Samentuinen. Na een algemene startbijeenkomst op 15 juni is er een groep gestart, resulterend in een Samentuin in oprichting in Drunen, in praktijkbegeleiding voor deze tuin, en in een cursus ekologisch tuinieren. Daarnaast is een lezing over toekomstbomen georganiseerd.
- De werkgroepen is gevraagd om een activiteit gericht op elkaar beter te leren kennen te organiseren. Dat is door de meeste groepen ingevuld met een etentje, gekoppeld aan een inhoudelijke activiteit. Het bestuur concludeert in een eerste evaluatie dat alle vernieuwde en nieuwe activiteiten goed zijn ontvangen. We zijn van plan in 2015 op dezelfde voet verder te gaan.

Het aantal leden blijft stijgen, van 201 op 31 december 2013 naar 206 op 31 december 2014. Daarnaast hebben we nog vier ereleden.

Het aantal donateurs is 1.

datum	ereleden	leden	gezinsleden	totaal	donateurs
31-12-2009	3	161	8	172	3
31-12-2010	3	176	8	187	3
31-12-2011	3	184	10	197	3
31-12-2012	4	181	14	199	3
31-12-2013	4	182	15	201	1
31-12-2014	4	188	14	206	1

Vertegenwoordiging en samenwerking

De vereniging werkt samen met andere natuur-organisaties die actief zijn in de gemeente, met name met Natuurmonumenten. Verder ook met Brabants Landschap, Waterschap Aa en Maas en Staatsbosbeheer.

Daarnaast zijn we lid van de Brabantse Milieu Federatie (BMF). Een aantal malen is er contact met de BMF geweest over lopende zaken, met name op het gebied van Ruimtelijke Ordening.

De vereniging is vertegenwoordigd in Platform recreatie en toerisme gemeente Heusden (Noor Peters), het bestuur van Heemtuin Meulenwerf in Heusden (Herman Peters), in de Adviesgroep Gebiedsversterking Oostelijk Langstraat (Jan Pijnenborg) en in EnergiekHeusden (Cary Driessen).

We werken verder waar mogelijk samen met Heemkundekring 'Onsenoort', Agrarische Natuur Vereniging, IVN de Waerdman.

Werkgroepen

- Natuurbeheer
 - o Deze werkgroep heeft in 2014 maar liefst 2.300 uren gestoken in onderhoud van de natuur in onder andere Eendenkooi Ter Kwak en de Rukens in de Hooibroeken, Heidijk, Baardwijkse Overlaat, Natuurpark 'De Ottershoek', het Vlinderveld, de eigen eendenkooi in Drunen, de dijk langs het Drongelens Kanaal. Zie voor een meer gedetailleerd verslag elders in deze Natuurlijk.
 - o Aanleg van de Vlinderidylle op het Vlinderveld, in samenwerking met de Vlinderstichting en de gemeente.
Project Toekomstbomen met excursie, lezing en werkzaamheden.

-
-
- Natuurstudie
 - In 2014 zijn weer inventarisaties verricht door onze leden: bomen (registratie monumentale bomen), dassen, libellen, planten (zie voor een uitgebreid verslag van de plantenwerkgroep elders in deze Natuurlijk), vissen en amfibieën, vlinders, roofvogels, weidevogels. De resultaten zijn te vinden op onze site, onder Natuurstudie.
 - Natuureducatie
 - In 2014 zijn 12 wandelingen georganiseerd. Daarnaast heeft de werkgroep natuurbeheer een groep van het d'Oultremontcollege begeleid, en is er een nazomer-kinder-natuur-speurtocht georganiseerd, en heeft een groep van ALCOA een dag meegewerkt.
 - Ruimtelijke Ordening, onderwerpen die aan de orde kwamen:
 - Bestemmingsplan Buitengebied: onze zienswijzen zijn door de Raad van State beoordeeld, en deels toegekend.
 - GOL: verantwoordelijkheid voor de project is overgegaan van gemeente naar provincie. Men is nu bezig met de nadere invulling, en de presentaties aan inwoners. Het gaat concreet om drie deelprojecten: knooppunt 40 Drunen-West, afrit 43 Nieuwkuijk en knooppunt 45 's-Hertogenbosch-West.
 - VAL BV, het besluit van de provincie om dit bedrijf te sluiten.
 - Lege milieuvergunningen agrarische bedrijven: er vindt overleg met de gemeente plaats.
 - Poort van Heusden: in dit jaar geen ontwikkelingen.
 - Duurzaamheid
 - In 2014 is de lokale duurzame energiecoöperatie onder de naam EnergiekHeusden opgericht. Vanuit onze vereniging wordt met name de werkgroep Reductie ondersteund.
 - Daarnaast is gestart met de activiteit 'Samentuinen'; zie voor details hiervoor. Streven is om in zoveel mogelijk kernen in onze gemeente een of meer Samentuinen te starten. Het is de bedoeling dat deze Samentuinen na de opstartfase los van de vereniging zelfstandig verder gaan.
 - Ondersteuning
 - Repair Cafe: redde weer veel kapotte spullen. Zie voor een uitgebreid verslag elders in deze Natuurlijk.
 - Digitaal: dit jaar zijn we gestart met een digitale nieuwsbrief. Streven is om deze maandelijks uit te brengen. Als herinnering voor komende activiteiten, en met korte berichtjes met links naar aanvullende informatie.
 - Natuurlijk: vanwege de start van Digitaal gaat de frekwentie van Natuurlijk naar drie keer per jaar. In 2014 zijn er slechts twee uitgaven geweest; de december editie is in januari 2015 verschenen.

-
-
- We proberen de homepage van de website regelmatig te verversen, en zo veel mogelijk ook foto's te plaatsen.
 - De fotowerkgroep heeft afgelopen jaar bijna 200 foto's toegevoegd aan de fotogalerij op de site. Het totaal aantal gaat richting 1.000 foto's. Daarbij ook weer veel foto's aangeleverd door leden.
 - Uitreiking Wijze Uil: in het najaar is de Wijze Uil uitgereikt aan de Fietzersbond afdeling De Langstraat. De Fietzersbond ontving de onderscheiding op 18 maart voor haar niet aflatende en effectieve manier om het fietsverkeer te stimuleren. Door de voorwaarden voor fietsers te verbeteren zullen automobilisten gestimuleerd worden de auto te laten staan, en te gaan fietsen om zo het milieu niet meer belasten.

Overige onderwerpen die aan de orde zijn geweest in het bestuur:

- Voorzitter en Secretaris zijn gewisseld van functie.
- ANBI status aangevraagd en verkregen. Hierdoor kunnen donateurs hun bijdragen aftrekken voor de belastingen.
- Financiën: om te voorkomen dat we als vereniging zelf voor rechtsbijstand moeten gaan betalen, zullen projectgelden in een aparte stichting worden ondergebracht. Het bestuur van deze stichting wordt benoemd door het bestuur van onze vereniging.
- We hebben een huurovereenkomst (om niet) met Natuurmonumenten gesloten voor het huisje in Eendenkooi Ter Kwak. Kan eventueel gebruikt worden voor vergaderingen.
- Naar aanleiding van een melding van Peter v.d. Velden over het verdwijnen van nestel mogelijkheden door huisrenovaties op de Vliedberg, hebben werkgroep ondersteuning en het bestuur overlegd met het Zwaluwen Adviesbureau. Dit heeft er in geresulteerd dat Woonveste nestkasten voor gierzwaluwen heeft opgehangen.

Overleg met de gemeente

In 2014 is er twee keer overlegd met de wethouder. De volgende onderwerpen kwamen ter sprake:

- Natuur:
 - Heidijk
 - Vlinderstichting Idylle
 - Koesteeg Giersbergen
 - Assistentie bij onderhoud Nieuwkuijkse Wiel
- Ruimtelijke ordening
 - Lege vergunningen veehouderij
 - Bestemmingsplan Buitengebied

-
-
- GOL
 - VAL BV
 - Sluiproute Kanaalweg
 - Duurzaamheid
 - Zonnepanelen....
 - LEDC / Energiek Heusden
 - Ommetjes
 - Repair Café
 - Samen sterk in het buitengebied, BOA's

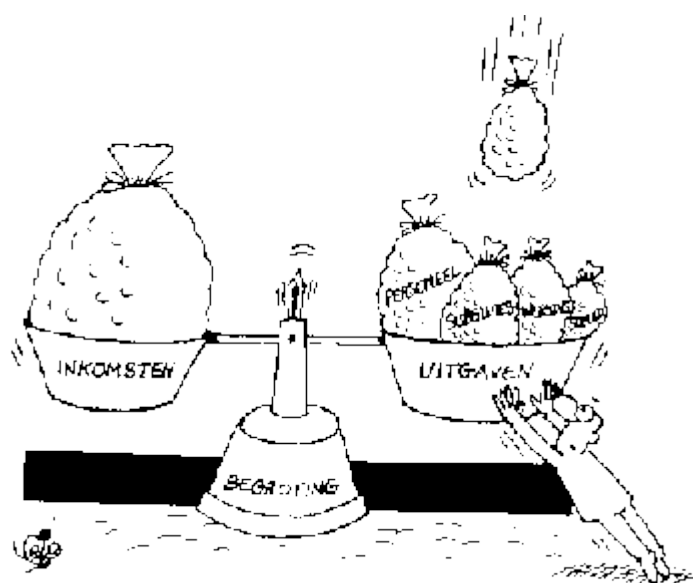
Daarnaast vindt regelmatig overleg met ambtenaren plaats, met name over natuurbeheer en ruimtelijke ordening.

Meer weten over bovenstaande onderwerpen? Kijk dan op onze website (gebruik de zoekfunctie of via het menu), in Natuurlijk of in Digitaal!

(Harry Nijenstein)

Jaarrekening 2014 Natuur- en Milieuvereniging Gemeente Heusden

In euro	Inkomsten 2014	Uitgaven 2014	Saldo	Begroting 2014	Begroting Inkomsten 2015	Begroting Uitgaven 2015
Contributies	2936,00		+2936,00	+2300	2400	
Advertenties	100,00		+100,00	+100	75	
Rente	194,51		+194,51	+170	176	
Donaties				+1000	0	
Kosten infoblad "Natuurlijk"		333,78	-333,78	-700		600
Vergader- en administratiekosten		513,52	-513,52	-600		600
Opleidingen		0	0	0		0
Lezingen, excursies en abonnementen		251,75	-251,75	-440		500
PR		176,86	-176,86	-450		200
Landschapsbeheer	590,00	3210,06	-2620,06	-3200		1200
Projecten landschapsbeheer (Gemeente-Heidijk)	3407,00	1103,91	+2303,09	-3000	1000	1000
Ruimtelijke Ordening		197,76	-197,76	-200		150
Griffiekosten		0	0	-1000		600
Duurzaamheid		0	0	-200		200
Repaircafe	575,26	264,39	+310,87	-500	250	500
Samen tuinen	710,00	860,50	-150,50	0		200
Vrijwilligers-uitje		592,00	-592,00	-1000		1000
Oprichten stichting NMH actief (akte)						400
EXPLOITATIERESULTAAT	8512,77	7504,53	+1008,24	-7720	3901	7150



NATUUR- EN MILIEUVERENIGING GEMEENTE HEUSDEN

BALANS 31-12-2014

Balans (debet)		Bedrag	Balans (credit)		Bedrag
Vaste activa					
eigendom	Eendenkooi	1,00	Eigen vermogen		10619,30
	Houtwal	1,00			
materiaal	Kettingzagen (afgeschreven 2x)	2,00			
	Kettingzagen (nieuw 2x)	1.000,00			
	Bosmaaier (2x)	2,00			
	Heggeschaar (benzine)	1,00			
	Telescoop	1,00			
	Overig materiaal	1,00			
Vlottende activa			Vreemd vermogen		
Debiteuren			Crediteuren		
			Projecten landschap		2102,41
			Project Alcoa		2407,00
			Project Heidijk (Gemeente Heusden)		1793,68
Liquide middelen					
	ING zakelijke rekening	2.413,39			
	ING spaarrekening	1.500,00			
	ASN spaarrekening	12.000,00			
	Totaal	16.922,39		Totaal	16922,39
Balans 31-12-2013	14.913,15				
Saldo jaarrekening	1.008,24				
Overig materiaal	1,00				
Nieuwe kettingzagen	1.000,00				
Totaal	16.922,39				



WAAKVLAM 2015

De Waakvlam is een interne onderscheiding, bedoeld voor de eigen leden van de Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden die zich inzetten voor de natuur en/of het milieu van onze gemeente.

Al een hele rij leden kregen de Waakvlam uitgereikt.

Het is de bedoeling dat ieder op zijn beurt een nieuwe winnaar uitkiest.

2014: Herman Peters

2013: Harry Nijenstein

2012: André van Drunen

2011: Nely Lopulalan

2010: Wim Beunes

2009: Peter van der Velden

2008: Theo Boonmann

2007: Noor Peters – van Dijk

2006: Freerk Vos

2005: Cees van Delft

2004: Albert Hoevenaars

2003: Cees van der Meyden

2002: Jan de Moel

2001: Marian van der Linden – Botter

2000: Wil Maaywee

1999: Cock de Moel – van Engelen

1998: Piet de Bont

1997: Joost van Balkom

Tijdens de jaarvergadering zal het vuur van de vereniging weer worden doorgegeven.



Wij kunnen terugkijken op een zeer succesvol werkseizoen.

Er is het hele jaar op de woensdagmorgen gewerkt en op 8 zaterdagen.

Ruim 2300 uur is er gewerkt door onze vrijwilligers en mensen van buitenaf die ons meehielpen bij een Landelijke natuurwerkdag of een actiedag. Dat is enorm.

We hebben een groep van 14 vaste werkers, die zelden een woensdag overslaan, aangevuld met de mensen die op de zaterdagen werken.

Wat hebben we gedaan en waar?

In Eendenkooi Ter Kwak in de Hooibroeken zijn de rietschermen voor een deel hersteld, is een griend afgezet, zijn wilgen en essen geknot, zijn er boompjes geplant en is een van de vangpijpen uitgegraven en hersteld.

In **de Rukens**, ook gelegen in de Hooibroeken zijn de randen van het bosperceel teruggezet.

Op **de Heidijk** tussen Overlaatweg en Nieuwkuijk is over een lengte van 5 kilometer op de zuidelijke taluds het zwerfafval verwijderd, zijn de bijzondere floristische stukken met de hand gemaaid en is veel prunus, braam en eiken opslag verwijderd.

In de Baardwijkse Overlaat, is veel Amerikaanse vogelkers uitgestoken en is het raster voor het vee hersteld. In **Natuurpark "De Ottershoek"** aan de Kanaalweg is een bloemenweide aangelegd, is gemaaid en afgevoerd en is een deel van de sleedoorn afgezet,

In het **Ei van Drunen** hebben wij meegeholpen met de boomplantdag.

In onze **eigen Eendenkooi** bij de Duinweg is de sloot geschoond en de rand rond het bos schoongemaakt.

Langs **de dijk van het Drongelens kanaal** is op voormalige heideveldjes de opslag van eik verwijderd, zijn floristisch belangrijke stukken met de hand gemaaid en is op het talud over honderden meters de eikenopslag gedund.

Op **"het Vlinderveld"** is samen met de gemeente en de vlinderstichting een bloemenweide aangelegd. De drie poelen zijn schoongemaakt en het berkenbos is gedund. Ook is hier een werkdag georganiseerd voor **Alcoa**. Een groep van 14 personen heeft ons meegeholpen met het dunnen van de elzensingels en het vrijmaken van het pad van berk.

Ook is samengewerkt met de landschapsgroep **Bommelerwaard**. Samen zijn poelen schoongemaakt en wilgen geknot in de Hedelse Bovenwaard.

Zo teruglezend blijkt dat de werkzaamheden zeer divers zijn en dat er door de landschapsgroep op een plezierige wijze veel kleinschalig werk is verricht.

Mensen bedankt, en in 2015 gaan we er weer voor!

Joost van Balkom, coördinator landschapsbeheer

NIEUWE LEDEN

De vereniging verwelkomt weer enkele nieuwe leden:

de heer en mevrouw van der Krabben uit Drunen
en
de heer en mevrouw Zandvliet uit Vlijmen.

We hopen ze bij één van de activiteiten te mogen begroeten!



Koekoeksbloem

foto: Wilhelmiën Marti

COLUMN

Dealen

Het is voorjaar. Eindelijk! Dankzij de zon die op verschillende lentedagen scheen, zijn we al bijna op orde in onze tuin. Maar zeer teleurstellend is het feit dat alle aardbeienplantjes in de moestuin verdwenen zijn. Ook de preiplanten zijn aangevreten. De daders zijn konijntjes die niet getroffen zijn door myxomatose en die beschikken over bijzondere graafcapaciteiten, uitzonderlijke voortplantingsgenen en -driften en goede smaakpapillen. Ze zijn schattig om te zien, maar onmogelijk om in je tuin te hebben. Hoe nu verder? Een fret aanschaffen? Een vangkooi plaatsen? Een vos inhuren? Het is allemaal 'not done'. Onze buurman stond met jonge slapplantjes in zijn hand en opperde de vraag: 'Zullen we ze nu geven of planten we ze, zodat ze zelf aan de slag moeten?' Het is de natuur waar we mee moeten dealen. Te gek voor woorden? Soms. Het was wel het thema van de Boekenweek. Te gek voor woorden was ook het energielabel dat we toegewezen kregen en waar geen hout van klopte. Wij hebben alles gedaan om onze woning zo energiezuinig mogelijk te maken. Volgens onze energieleverancier Greenchoice verdient onze woning een A-label. Dan is dat F-label van de overheid toch een vette belediging!

Te gek voor woorden is volgens mij ook de oplossing in de Gebiedsontwikkeling Oostelijke Langstraat (GOL) voor Vlijmen. Daar is sprake van verplaatsing van het verkeersprobleem van de oostzijde van Vlijmen naar de Wolput/Jhr. De la Courtstraat/Parallelweg. Een visie die volgens mij gebaseerd is op verkeersmodellen, op centen (zo goedkoop mogelijk) en louter snelverkeer. Kortom, een bureauvisie van Rijkswaterstaat, een overheidsapparaat dat kennelijk nog steeds functioneert als een staat in een staat. Er is namelijk een aantal oplossingen dat veel minder ingrijpend is, natuurvriendelijker, voordeliger en beter voor de verkeersafwikkeling. De enige handicap die deze oplossingen hebben, is dat ze niet passen in de technische benadering van Rijkswaterstaat om de halve op- en afritten in het gebied van de GOL te sluiten. Help, te gek voor woorden. Maar de GOL heeft ook goede uitgangspunten, zoals de hoogwaterberging, de corridors voor dieren, het verkeer zoveel mogelijk uit de dorpskernen halen en nieuwe natuur creëren. Alhoewel? Kort geleden is er nieuwe natuur aangelegd in de Biessertpolder en met veel tamtam geopend. Als het aan de beleidsmakers ligt, dan komen er in dit gebied drie nieuwe viaducten te liggen, twee in Biessertpolder en één op de rand met de Gemeint, ten behoeve van de afwikkeling van het verkeer van de A59 naar de oostelijke randweg in Vlijmen. En dan praten we nog niet over de investeringen die bij het kruispunt Parallelweg-Jhr. De Courtstraat-Wolput gedaan moeten worden. In 2020 kan volgens de verantwoordelijke wethouder de Gol opnieuw ingericht zijn. Totale kosten van fase 1 en fase 2 ruim 100 miljoen. Leuk item dan voor 'Kan nie waar zijn'!

RC Schalken



Weggoien? Mooi niet!

Voor het tweede jaar is het Repair Café actief geweest.

De doelen van het Repair Café zijn:

- Het overdragen van reparatiekennis. Samen met deskundige vrijwillige reparateurs worden de kapotte spullen van de bezoekers gemaakt.
- Verminderen van de hoeveelheid afval. Spullen worden langer bruikbaar gemaakt en hoeven niet te worden weggegooid.
- Beperking van de hoeveelheid grondstoffen en energie die nodig is om nieuwe producten te maken en vermindering van de CO₂-uitstoot.
- Sociaal element; het Repair Café is een ontmoetingsplek waar bezoekers een praatje kunnen maken onder het genot van een kopje koffie.

De pr verliep goed. Zo verscheen op de website van Hallo-Heusden een interview met Jeroen, gastheer van het Repair Café. Verder besteedde het kwartaalblad van de Rabobank de Langstraat uitgebreid aandacht aan het thema duurzaamheid. In dit kader werden Noor en Norbert geïnterviewd over het Repair Café (een weergave staat op de site van de vereniging).

Veel kapotte spullen zijn weer gered, zij hoeven voorlopig niet de vuilnisbelt op. Voorbeelden van elektrische apparaten die werden gerepareerd: een waterkoker, een stofzuiger, een speaker, een koptelefoon, een platenspeler, een naaimachine, een senseo-apparaat, kerstverlichting, een computer, een projector, een scheerapparaat, een haarstijltang, een iPad, een papierversnipperaar, de afstandsbediening van een jacuzzi, een lamp, een ringleiding voor slechthorenden,

Veel fietsen werden gemaakt: banden, verlichting, standaard, zadel, versnelling, slag in wiel, loszittende spaken, trapas, kettingkast,.....

Allerlei kledingstukken en lederwaren werden hersteld evenals klein meubilair en speelgoed.

Ruim driekwart van de aangeboden spullen kon worden gerepareerd. Dat is een mooi resultaat.

Gerepareerde spullen, tevreden bezoekers, een gezellige sfeer dat is wederom de opbrengst van het Repair Café.

Dank aan alle vrijwilligers: Paul, Peter, Cees, Ludwig, Hermien, Jan, Mohamed, Jos, Jeroen, Adri, Willem, Halvor, Henk, Piet, Christ, Louis, Chaudry, Jeroen en Aart-Jan.

Marian van der Linden,
mede namens Noor Peters en Norbert Luyten, organisatoren van het Repair Café



foto: reparatiekennis doorgeven

NESTHULP VOOR TUINBEZOEKERS

Bijen en wespen zijn niet de meest geliefde bezoekers van onze tuinen. Vooral als we in de zomertijd buiten onze lunch gebruiken kunnen ze ons heel wat last bezorgen en dat maakt hen beslist niet geliefd.

We realiseren ons echter te weinig dat het hier alleen maar enkele soorten sociaal levende soorten betreft: de honingbijen die door de imkers worden gehouden en de zogenaamde limonade-wespen die hun kunstige nesten in bomen en soms ook onder onze daken bouwen.

Zij leven in grote kolonies van duizenden individuen en hebben een ingewikkelde sociale structuur.

Hiernaast leven er in Nederland ca. 650 soorten solitaire bijen en wespen. Ook deze soorten hebben (alleen de vrouwtjes) een angel, maar deze is zo zwak dat ze niet door onze huid kan komen. Hier hoeven we dus geen angst voor te hebben.

Omdat deze soorten solitair leven zijn ze veel minder bekend, maar ze vervullen toch een uiterst belangrijke rol in de bestuiving van planten.

Door de grootschalige landbouw en de verstening van onze steden en dorpen zijn veel soorten achteruit gegaan met alle negatieve gevolgen ervan.

Het bieden van nesthulp voor deze soorten is niet alleen bijzonder belangrijk, maar biedt ons ook een boeiende kijk in het gecompliceerde nestgedrag van deze bijtjes en wespen.

Nesthulp kan op verschillende manieren worden geboden. In de tuin kunnen bundels holle stengels of takjes met merg worden opgehangen. Ook bamboe of riet is bruikbaar. Misschien nog het meest ideaal zijn houtblokken waar gangen in geboord zijn. Die gangen moeten dan een diameter hebben van 3 tot 12 mm., een diepte van 5-15cm en ze moeten aan de achterkant dicht zijn. Bij voorkeur dient dwars op de draad geboord te worden, zodat geen splinters in de gang ontstaan.



Maar ook kant en klaar nestkasten, die o.m. bij Vivara en diverse tuincentra te koop zijn voldoen uitstekend.

Is er eenmaal een goede nestgelegenheid in de tuin opgehangen, dan kan je een grote variatie aan bezoekers verwachten.

Zo zijn er o.m. de tronkenbijen, metselbijen, klokjesbijen, koekoeksbijen, metselwespen en graafwespen, maar ook de vele soorten die proberen in te breken in de nestgangen, zoals de parasitaire vliegen, kevers en wespen. Neem bijv. de glanzend gekleurde goudwespen, die gereed zitten om in te breken zodra de gelegenheid zich voordoet.

En het is weer de Rosse metselbij die we als een van de eersten bij onze nestblokken kunnen aantreffen.

De mannetjes verschijnen eerder dan de vrouwtjes en zitten te wachten bij de nestplaatsen om als eerste een vrouwtje te kunnen bevruchten. Na de bevruchting begint het vrouwtje met het aanslepen van pollen en nectar.

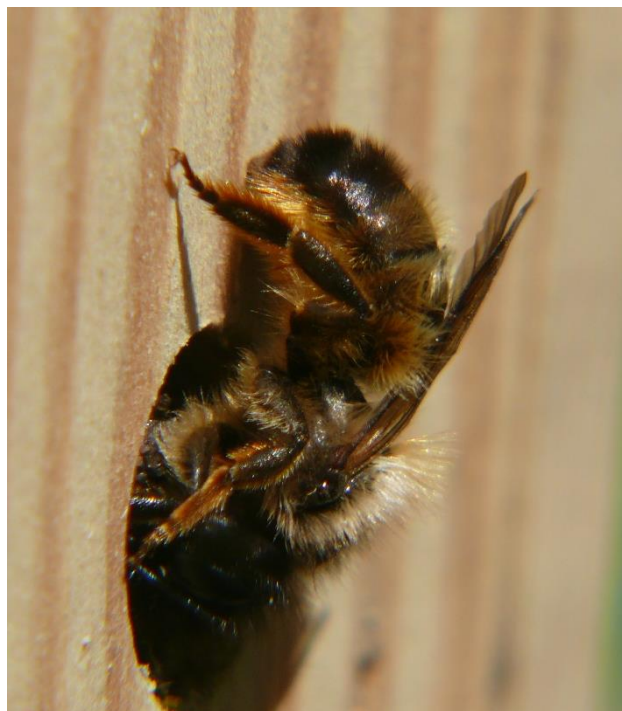
De pollen worden vervoerd in de buikschuier die dan een heldergele kleur krijgt.

In de boorgang bouwt het vrouwtje ca. 10 broedcellen en voorziet deze van pollen en nectar als voedsel voor de larve. Op het voedsel wordt dan een ei gelegd en de cel wordt afgesloten. Ca. eind juli vindt in de cel de verpopping plaats, maar de nieuwe bijengeneratie zal pas uitkomen in het volgende voorjaar.

Intussen zijn er veel kapers op de kust die proberen in de cellen in te breken om daar hun ei te deponeren, dit ten koste van de larve van de oorspronkelijke bewoner.

Al met al is het boeiend om deze ontwikkelingen in je tuin te volgen, en bovendien draag je daardoor bij aan de instandhouding van de vele soorten die het door de huidige landbouwprocessen en de verstening van onze woonwijken moeilijk hebben om te overleven, en die toch zo'n belangrijke functie hebben in de bestuiving van onze gewassen.

Piet de Bont



FOTOWERKGROEP

En nu lekker naar buiten

Tijdens de koude wintermaanden, nou ja, zo koud was het nou ook weer niet, heeft u kunnen genieten van foto's op uw beeldscherm. Nu voelt u het vast weer kriebelen, u wilt er op uit, zelf rondkijken en foto's maken. In ieder geval geldt dat voor onze fotografen, ze staan te trappelen van ongeduld. Ook wij, van de fotogalerij, zitten er klaar voor.

Neem eens een kijkje bij de nieuwe Vlinderidylle in de Baardwijkse Overlaat. Het is nog heel spannend hoe zich dat gaat ontwikkelen. Of bewonder Huis Ter Kwak in de Hooibroeken of ga langs bij de nieuwe woningen voor gierzwaluwen in Drunen of....Er is zo veel moois te zien in onze gemeente.

In september 2014 stonden er 838 foto's in de galerij en nu zijn het er al weer 959. Dank zij bijdragen van onder andere Kiki Beets, André van Drunen, Joost van Balkom en Annie van Bokhoven. Op naar de duizend dus.

<http://www.natuurenmilieuheusden.nl/gallery/>

We wensen u weer veel foto- en kijkplezier.
De fotowerkgroep: Anja, Annie en Wilhemien



Vlinderveld – idylle

foto: Wilhemien Marti

PLANTENWEEKGROEP 2015

Het jaar 2014 ligt achter ons. Het wordt tijd om een overzicht te maken van wat wij als planten mensen hebben meegemaakt.

Er waren 10 activiteiten gepland, waarvan er 9 zijn doorgegaan.

Gemiddeld met 7 personen.

We bezochten de gebieden Nederhemert Zuid, De Brand, Labbegat west en projecten die er tussen liggen.

We kwamen gebieden tegen, die er prachtig bijstonden, of die verregend of verdroogd waren en die teveel geleden hadden door kappen en opschonen.

We vonden in Heusden 230 planten

In Waalwijk 115 planten

In Nederland 392 planten

Maar de plantengroep keek ook naar paddenstoelen, bomen, vogels en al de natuurlijke schoonheden.

Na 2 á 3 uur van een korte maar drukke zoektocht gaat ieder voldaan naar huis. Theo neemt zijn oude broodtrommeltje mee naar huis, met de planten die Mia, die helaas dit niet meer aankan, nog moet determineren.

Voor 2015 zijn weer nieuwe activiteiten opgezet. De data waarop die plaats vinden, zijn gepubliceerd in Natuurlijk. En staat op de site: www.natuurenmilieuheusden.nl. En we zijn al met volle moed begonnen.

Groeten Theo Boonmann



Akkerwinde

foto: Annie van Bokhoven

SCALA EN DUURZAAMHEID

De wereld wordt zich steeds beter bewust van de noodzaak om goed te (gaan) zorgen voor de aarde en alles wat daar op leeft. Ook bij de basisscholen wordt dit steeds meer onderkend.

Dat is de reden dat het bestuur van de Heusdense stichting Scalascholen, waar 13 basisscholen onder ressorteren, een nieuwe functie in het leven heeft geroepen: Coördinator Duurzaamheid, Natuur- en Milieu-educatie. Ik heb de schone taak gekregen om binnen alle afdelingen van de organisatie de verduurzaming vorm te geven en te begeleiden.

Vorig jaar is de stichtingsbrede 'Visie op duurzaamheid en Leefbaarheid' ontwikkeld door het bestuur, management en schoolleiderscollectief. Deze visie is te vinden op de website www.scalascholen.nl

Deze visie is het uitgangspunt voor het maken en uitvoeren van beleid op de 13 basisscholen om die verduurzaming daadwerkelijk te laten plaatsvinden. Ik begeleid de schoolleiders daarbij waar nodig en heb daarnaast ook een aantal praktische taakgebieden. Een aantal daarvan hebben natuurlijk rechtstreeks betrekking op het primaire proces: het onderwijs geven aan de groepen 1 t/m 8 van alle basisscholen. Daarvoor worden een aantal zelfontwikkelde (voorbeeld)lessen gegeven, als basis voor een doorgaande leerlijn door de hele basisschooltijd van de volgende generatie. Want om die volgende generatie gaat het natuurlijk! Die moet op een (meer) verantwoorde manier omgaan met onze aardbol...

Enkele prioritaire onderwerpen daarin zijn natuurlijk afval, energie, hergebruik en respect voor alles wat leeft.

Maar het directe onderwijs is niet het enige wat van belang is voor een duurzaamheidsbewustzijn... ook wordt er gewerkt aan het aanpassen van de schoolpleinen en -tuinen. Die omgeving moet groener, belevender, uitdagender worden en meer geïntegreerd worden in de onderwijstijd.

Deze overtuiging is gebaseerd op een groot aantal wetenschappelijke onderzoeken die in de laatste jaren zijn gedaan en gepubliceerd waardoor nieuwe en aanvullende inzichten zijn ontstaan betreffende de sociaal-emotionele ontwikkeling van kinderen. Zo is bijvoorbeeld bewezen dat 'groene' schoolpleinen pestgedrag enorm verminderen in vergelijking met 'grijze'schoolpleinen.

Bij de volgende Scalascholen wordt nu actief gewerkt aan de metamorfose van de schooltuin en/of speelplaats:

De Bolster in Drunen is doende met het uitvoeren van een heel breed plan; niet alleen het plein en de tuin worden aangepakt, maar een zeer gemotiveerd team van ouders, buurtbewoners én teamleden gaan ook de schoolomgeving in de wijk mee transformeren. De eerste activiteiten 'buiten en binnen het schoolhek' hebben op de NL-Doet-dag al plaatsgevonden. En vorig jaar hebben we met een klein ouderteam al een "eet- en zintuigtuin" gemaakt, waar ook les gegeven wordt.

De Bussel in Vlijmen heeft met hun prachtige plan gescoord bij Jantje Beton!

Onder hun supervisie wordt het hele schoolplein omgetoverd de komende maanden. Veel ouders hebben zich al aangemeld om een steentje bij te dragen bij de uitvoeringswerkzaamheden.

De Lambertusschool in Haarsteeg heeft al enkele jaren een heel actief klein tuinteam van ouders, waarbij deelnemers van zorgboerderij de Deel het onderhoud van de natuur voor hun rekening neemt. Daarnaast komen op de gymzaal van de school binnenkort zonnepanelen. Daarvoor wordt nu door Energiek Heusden de Crowdfunding opgestart.

En –last but not least!!- heeft basisschool Jongleren in Drunen al sinds 2009 (toen was het nog OBS 't Vlot) een moes-beleef-natuurtuin die onder de bezielende leiding van 'tuinmoeder' Carinne een lust is voor het oog.

BS de Vijfhoeven in Vlijmen en SBO de Regenboog in Drunen zijn nog in de fase van planvorming en hard op weg om binnenkort ook echt aan de slag te gaan.

Voor deze laatste drie scholen, maar ook voor de andere scholen is meer hulp van ouders en omwonenden meer dan welkom. Ook al is het gewoon een keer een halve dag in het weekend of een paar uurtjes bij de organisatie, of voor het doneren van materialen of uitlenen van machines en gereedschappen. Samen iets moois 'neerzetten' voor (en mét!) de kinderen is erg leuk en je wordt er als mens zelf ook heel blij van.

Een laatste en zeker niet onbelangrijk aspect van mijn werk is het heel praktisch verduurzamen van de eigen organisatie. Kortom het verbeteren van de eigen faciliteiten (gebouwen en installaties) en ook van het eigen gedrag inzake afval, energie, inkoop, recycling etc.

Natuurlijk is het verduurzamen van de door Scala gebruikte energiebronnen ook een aandachtspunt. Zo is de stichting zeer actief betrokken bij Energiek Heusden, de energievoöperatie van onze gemeente die vorig jaar is gestart. Eén van de projecten is het plaatsen van zonnepanelen op zoveel mogelijk gebouwen. Helaas is de investering te groot voor de scholenstichting, maar er wordt hard gewerkt aan alternatieve financieringsvormen.

Een uitdagende job met veel mogelijkheden, maar ook met veel hobbels en valkuilen. Daarom is de hulp van gemeente, provincie, bedrijfsleven en –zeker niet in de laatste plaats- de Natuur- en Milieuvereniging meer dan welkom.

Walter Tuerlings

VERSLAG LEZING GIERZWALUWEN

Marjos is verliefd op de gierzwaluw!

Op 21 januari hield Marjos Mourlands een boeiende lezing over gierzwaluwen. We kwamen met haar in contact door de renovatie van Woonveste van de wijk Vliedberg. In de Natuurlijk van januari 2015 (en op onze site) heeft u hierover een verslag kunnen lezen.

31 Miljoen jaar geleden kwam de gierzwaluw al voor. Dat blijkt uit een fossiele afdruk die in Oost Duitsland is gevonden. Ouder dan de resten van de eerste mensen... Van latere datum is bekend dat er gierzwaluwen nestelden in de aquaducten van de Romeinen. En weer later bouwde men in Midden Italië hoge torens met gaten aan de bovenkant. Daarin ving men duiven en gierzwaluwen. Lekker hapjes in die tijd! Ook uit Nederlandse historische gebouwen zijn vanggaten bekend. Niet alleen om de vogels op te eten, maar omdat ze fantastische insectenvangers zijn en zo de kastelen insectenvrij hielden.

In Nederland komen de volgende zwaluwsoorten voor:

- de boerenzwaluw. Hij nestelt in schuren en heeft een eigen territorium nodig om aan zijn kostje te komen
- de huiszwaluw
- de oeverzwaluw, de kleinste zwaluwsoort. Hij broedt vaak in kolonies bij water en graaft gangen van wel 70 tot 80 cm diep
- de gierzwaluw. Eigenlijk geen echte zwaluwsoort, maar in de verte familie van de kolibri. Het mannetje en vrouwtje zien er identiek uit: helemaal zwart met een wit keelvlakje. Men denkt dat paartjes elkaar kunnen herkennen door hun specifieke geluid.

De gierzwaluw blijft negen maanden aan een stuk in de lucht!!

In die tijd vliegt hij heen en weer naar Afrika: via Gibraltar of via Sicilië, langs de westkust van Afrika naar Congo. De eindbestemming is Mozambique. In het voorjaar vliegen ze dan weer dezelfde route terug naar het noorden. Ze kunnen daarbij de onwaarschijnlijke snelheid van 300 km per uur halen.

Echte gierzwaluwliefebbers nemen dan waar dat ze ieder jaar vaak op dezelfde dag en soms zelfs op hetzelfde uur op hun vertrouwde plekje landen. Ongelooflijk!

Het mannetje komt vaak als eerste aan. Omdat ze elkaar trouw gezworen hebben, wacht hij tot het vrouwtje zich meldt. Pas als blijkt dat zij niet meer komt, gaat hij op zoek naar een nieuw partner.

De broedtijd is slechts drie weken. Dan komen er 2 à 3 monsterlijk lelijke jonkies tevoorschijn: blind, totaal kaal, korte pootjes en een enorme grote bek.

Vader en moeder krijgen het druk: ze vliegen af en aan met insecten die ze in hun keelzak verzamelen als in een soort boodschappentas.

De vangst per beurt kan variëren tussen de 500 tot 3000 insecten.

Bij 30 beurten per dag krijgen de jongen dus verschrikkelijk veel te eten. Ze groeien dan ook als kool: bij hun geboorte wegen ze 3 gram en na zes weken al 45 gram. Het is dan intussen half juli geworden en worden ze het huis uitgezet. Beginnen aan een zelfstandig leven!

De gevaren voor de gierzwaluw zijn:

- de boomvalk, als hij tenminste zich van boven kan laten neervallen
- de motoren van vliegtuigen
- de steenmarter
- de rat
- de slang
- slecht weer: er zijn dan geen insecten. Ze wijken uit naar Berlijn bijvoorbeeld, op zoek naar voedsel
- te grote hitte van de zon op de nesten. Dat is de reden dat nestkasten nooit op het zuiden mogen worden opgehangen.
- renovatie en sloop van oude gebouwen

Gelukkig is er steeds meer aandacht voor het stand houden van de gierzwaluwenpopulatie. Aannemers en Woningcorporaties zijn verplicht als ze een nest vernietigen er minimaal vijf nieuwe nesten voor aan te brengen.

Dat kan op verschillende manieren: nestkasten, geïntegreerd in de goot of neststenen in de muur inbouwen.

Gierzwaluwdakpannen zijn ten strengste af te raden: door de goede isolatie van de daken stijgt de temperatuur in de nesten te veel. Zelfs al zitten ze aan de noordzijde van een gebouw.

Woonveste heeft nu al aangegeven in welke buurt de volgende daken geïsoleerd gaan worden. De Natuur- en Milieuvereniging is daar heel blij mee.

Een groepje leden (u kunt zich nog aanmelden) gaat eind juni, begin juli op inspectie om gierzwaluwen te spotten.

Dus als u zo tegen de schemering een groepje mensen op de stoeprand ziet zitten, weet u wat ze aan het doen zijn!

Noor Peters





zwaluwen, adviesbureau
op non-profit basis

Vaststelling van gierzwaluwnestplaatsen tijdens het broedseizoen m.b.v. de Bij Zonsondergang-observatie methode

A. Samenvatting Zonsondergangmethode

1. Observeer rond zonsondergang een vermoedelijke nestplaats.
2. Observeer **gedurende de maand juni en bij stabiel weer**.
3. Stel vast of een gierzwaluw minimaal één keer de invliegopening in gaat.
4. Het gedrag bij punt 3 is voldoende bewijs voor de aanwezigheid van een nestplaats.

B. Toelichting

B 1. Wat verstaat men onder een gierzwaluwnestplaats

Het nestgedrag van gierzwaluwen is sterk afwijkend van dat van de meeste vogels. De paarvorming bij gierzwaluwen gebeurt pas **nadat** een vogel een broedruimte heeft weten te vinden. Van daaruit gaat de woningbezitter een partner lokken naar die nestplaats. Dat kan binnen enkele dagen lukken maar het kan ook een of enkele broedseizoenen in beslag nemen.

Als er een partner is gevonden, slapen beide vogels meestal in de broedholte. Regelmatig komt het voor dat het leggen van de eerste eieren nog een of twee broedseizoenen op zich laat wachten voordat jongen worden geboren in zo'n nestplaats.

Het voortplanten bij gierzwaluwen is dus een langdurig proces en al die tijd is het beschikken over een nestruimte daarbij van fundamenteel belang.

Ook al zijn er nog geen jongen geboren in een nestplaats, vanaf het moment dat een gierzwaluw een invliegopening invliegt, is er sprake van een nestplaats of een **'nestplaats in voorbereiding'**. Ook dat is een beschermde nestplaats, zoals bedoeld onder art. 11 van de Flora- en Faunawet. Bovendien heeft zo'n broedruimte dan tevens de wettige status van een jaarrond beschermde nestplaats.

Zodra een gierzwaluw een invliegopening invliegt, is er sprake van een beschermde nestplaat

B 2. Lokaliseren van gierzwaluwnestplaatsen tijdens het broedseizoen

Gierzwaluwen broeden in loze ruimten meestal hoog in gebouwen, die toegankelijk zijn via een kleine invliegopening. Hun broedruimten bevinden zich achter goten, doorgangen bij regenpijpen, onder de dakpannen, bij dakkapellen, onder loodslabben, bij schoorstenen, in spleten in muren enz.

De broedruimten liggen hoog en zijn goed verborgen en dus niet snel zichtbaar. De enige manier om een gierzwaluwnest te ontdekken is door op het in- en uitvliegen van de gierzwaluwen te letten. Maar dat in- en uitvliegen gebeurt niet frequent. Zelfs als broedvogels jongen hebben, keren ze maximaal 1 X per half uur terug op hun nest en bovendien gaat het razendsnel.

De verborgen ligging, de hoogte, de sporadische invliegbewegingen en de snelheid waarmee dat invliegen gebeurt, maken het vaststellen van een nestplaats in de praktijk moeilijk en zeer tijdrovend.

Behalve als men tegen zonsondergang een vermoedelijke invliegopening gericht gaat observeren: want een gierzwaluw die een broedruimte heeft veroverd, komt rond zonsondergang naar de broedruimte om er de nacht door te brengen.

Hoe wordt een gierzwaluwnestplaats met zekerheid vastgesteld?

Door in de maand juni en bij stabiel weer een gevel, een dak, een dakrand enz. met mogelijke invliegopening, rond zonsondergang (vanaf 45 min ervoor tot 45 min erna) gedurende 1 – 3 avonden te observeren, kan met zekerheid worden vastgesteld of daar nestplaatsen zijn.

Het is dan voldoende als men eenmalig een vogel in de invliegopening ziet verdwijnen, om overtuigend aan te tonen dat zich daar een gierzwaluwnest-plaats bevindt.

Deze werkwijze wordt de ‘Bij Zonsondergang-Observatiemethode’ genoemd.

B 3. Verstoren van gierzwaluwnestplaatsen

De hierboven beschreven methode is in de praktijk eenvoudig uit te voeren. Van groot belang is dat deze werkwijze betrouwbaar is.

Bovendien is deze methode om broedplaatsen op te sporen de enige methode die de Flora- en Faunawetwet toestaat. Dichter bij een bewijs kan men niet komen zonder de vogels te verstoren, zoals bedoeld in art. 10 en 11 van de Flora- en Faunawet. Iedereen die een gierzwaluwenbroedplaats fysiek wil aantonen door bijv. dakpannen te lichten of anderszins wil bloot leggen, overtreedt daarmee de wet.

Gierzwaluwen zijn zeer gevoelig voor verstoring: van de volwassen vogels die in de broedruimte worden verstoord, verlaat 50% de nestplaats voor kortere of langere tijd (dagen, weken, maanden) zelfs als daar eieren of jongen zijn. Bovendien keert 10 % nooit meer terug in de broedruimte (Gory).

Verstoren van een nestplaats:

Het openen of blootleggen van een gierzwaluwnestplaats gedurende het broedseizoen, met het doel om te bewijzen dat zich ergens een nestplaats bevindt, is verstoring van het broedproces en dus in strijd met art. 10 en 11 van de Flora- en Faunawet.

C. Het opsporen van gierzwaluwbroedplaatsen buiten het broedseizoen

Deze tekst geeft een eenvoudige en betrouwbare methode voor het opsporen van broedplaatsen **tijdens het broedseizoen** door bij zonsondergang het invliegen van gierzwaluwen vast te stellen. Daarbij worden ook invliegplaatsen meegeteld waar 'nesten in voorbereiding' zijn. zie B1.

Dus het opsporen van gierzwaluwnesten buiten het broedseizoen, valt buiten deze context.

Toch is het nodig om hier op te merken dat bij het vaststellen van nestplaatsen op daken die buiten het broedseizoen worden gerenoveerd) de 'nesten in voorbereiding' gemist zullen worden.

Bij 'nestplaatsen in voorbereiding' vindt men vaak geen nestmateriaal, geen eischalen en ook geen poepsporen, want volwassen gierzwaluwen poepen niet of nauwelijks in de broedholten.

Dus zelfs ervaren gierzwaluwdeskundigen zullen buiten het broedseizoen de 'nesten in voorbereiding' door gebrek aan sporen niet kunnen vaststellen. De 'nestplaatsen in voorbereiding' kunnen uitsluitend worden vastgesteld door het waarnemen van invliegende vogels.

Het is daarom van het grootste belang dat het aantal van 5 nieuwe nestplaatsen voor elke gevonden nestplaats, zoals in de 'Soorten Standaard Gierzwaluw' blz 21 staat, aan te houden zodat ook de onvindbare 'nestplaatsen in voorbereiding', worden gecompenseerd.

D. Literatuur

Soortenstandaard Gierzwaluw *Apus apus*, Dienst Regelingen Ministerie van Economische Zaken, Landbouw en Innovatie.

Gory, G. (1991). Evaluation des effets du baguage sur une population nicheuse de Martinet noir (*Apus apus* L.). *L'Oiseau et la Revue Française d'Ornitologie*, 61 (2), 91 – 100.

Tekst : Marjos Mourlands

LEZING WEIDVOGELS

Jochem Sloothaak van Brabants Landschap komt vertellen over weidevogels en de bescherming daarvan.

Weidevogels zijn alle vogels die voor hun voortbestaan afhankelijk zijn van het open agrarisch landschap. Dat geldt voor bijvoorbeeld de kievit, grutto, wulp en scholekster.

Vanwege de intensivering van de landbouw en het verdwijnen van hun leefgebieden zijn de weidevogels bedreigd. Een groot deel van de wereldwijde populatie broedt in Nederland, dus zijn we verantwoordelijk voor het behoud van de hele soort.

Wat kunnen zowel de burgers als de boeren hieraan doen?

En wat is de rol van Brabants Landschap hierin?

Kom luisteren, iedereen is van harte welkom. Entree is gratis.

Datum: dinsdag 19 mei

aanvang: 19.30 uur

locatie: Patronaatsgebouw, Nieuwkuijksestraat 106 Nieuwkuijk



Grutto

foto: www.natuurfoto-zeevang.nl

LANDSCHAPSBEHEER

Als u dit leest is de groep landschapsbeheer klaar met het dunnen van de opstand op de kanaaldijk in de Overlaat. De bomen die zijn gekapt zijn een jaar of dertig. Dit zijn de boompjes die we dertig jaar geleden spaarden, toen we de prunus verwijderden, Wij, nu dertig jaar ouder en wat zwakker, de bomen ook dertig jaar ouder maar groter en sterker. We moesten een keus maken. Dertig jaar geleden waren de taluds opener. Hier en daar een boom en verder meer bloeiende planten met daarop interessante insecten. Nu de bomen uitgegroeid zijn tot volwassen exemplaren eisen ze hun ruimte op ten koste van de overige beplanting en elkaar. Wij hebben nu gekozen om de mooiste exemplaren uit te laten groeien tot toekomstbomen. Dit betekent dat de concurrerende bomen worden verwijderd. Deze uitleg geven wij ook aan de recreanten, die tijdens ons werk voorbij komen.

De kanaaldijk is sinds kort een primaire waterkering geworden. Dat betekent dat de dijk erg goed wordt geïnspecteerd op veiligheid. De dijk mag er geen holen in maken en ook de konijnen worden geweerd. Jagers hebben de onmogelijk opdracht om alle konijnen uit het dijktaalud te verwijderen. En ook wordt er al gesproken dat alle bomen van de dijk af moeten. Belachelijk! Het schijnt dat onze kanaaldijk de enige primaire waterkering in Nederland is waar bomen op staan. Nou, wat ons betreft houden we dat ook zo. De kanaaldijk, met zijn warme zuidhelling is een heel bijzonder verbindingzone tussen Den Bosch en de Maas en dat willen we graag zo houden. Gelukkig denkt een grote groep van het Waterschap ook zo. Ook zij vinden de ecologische waarden belangrijk. Daarom hebben zij ook meegeholpen met de landelijke Natuurwerkdag, begin november en verzorgden zij de koffie met appelflappen.

Komend jaar wordt de gedunde kanaaldijk en de aanliggende voormalige maïsakker, die nu ook in de zon is komen te liggen, geïnventariseerd op planten en insecten. En de landschapsgroep? Die gaat verder met het volgende project: de Heidijk.

Joost van Balkom



NIET ZUINIG – WEGGOOIEN OF NIET?

Fabrikanten van apparatuur willen dat je oud nog werkende, maar minder zuinige apparatuur vervangt. Laat het volgens de Volkskrant nog het beste zijn voor het milieu ook.

In Nederland is de helft van de 11 miljoen koelkasten ouder dan 7 jaar; 90 procent van de mensen zal die pas vervangen als hij kapot gaat.

Milieu Centraal heeft uitgerekend dat een koelvriescombinatie uit 2007 per jaar 80 euro aan stroom kost. Een A+++ exemplaar komt niet verder dan 35 euro. Zelfs als je de vervroegde afschrijving van de oude en de investering in de nieuwe meeneemt, bespaar je nog 225 euro in de 15 jaar dat de nieuwe koelkast meegaat.

De verbeterde techniek heeft de laatste jaren gezorgd voor een spectaculaire vermindering van het energieverbruik. Bijvoorbeeld door vacuümpanelen voor een verbeterde isolatie, een toerental gestuurde compressor en digitale temperatuurregeling.

Maar het werkt alleen als de oude koelkast niet een tweede leven krijgt; deze moet dan wel ontmanteld worden. Dus meegeven aan de leverancier of inleveren bij de milieustraat, zodat alle onderdelen weer gerecycled kunnen worden!

Wat voor de koelkasten geldt, gaat ook op voor auto's: de milieubelasting om een nieuwe te maken valt in het niet bij de besparing die je realiseert met het nieuwe exemplaar.

Nieuw kopen kan in sommige gevallen dus goed zijn voor economie en voor milieu.

Harry Nijenstein



DE ZWALUWENMOER

WAAROM AANDACHT BESTEDEN AAN HET GEBIED: DE BOSSCHEWEG, DE ZWALUWMOERSEDREEF EN DE EENDEKOOI IN DRUNEN?

Cultuurhistorisch gezien zijn de **lintbebouwing** en het **slagenlandschap** kenmerkend voor de **Langstraat**. Door de ontginning van het veengebied dat zich in vroegere tijden tussen de Oude Maas en de hoger gelegen Brabantse zandgronden bevond, ontstonden de noord-zuid georiënteerde, naar de Maas afhellende, smalle stroken (slagen) grond, gescheiden door sloten. Van achterkade naar achterkade werd het gebied ontwaterd om het geschikt te maken voor de landbouw.

Uiteindelijk kwam men terecht op een hoger gelegen door de Maas in het verleden opgeworpen zandwal. Op **deze natuurlijke achterkade** ontstond vervolgens **de lintbebouwing van de Langstraat**, één lange straat van Raamsdonk tot en met Vlijmen. Achter alle boerderijen bevonden zich lange, smalle kavels, gescheiden door sloten. Zo ontstond dus **het slagenlandschap van de Langstraat**.

Nog in de veertiger jaren van de vorige eeuw was dat landschap in al deze dorpen duidelijk zichtbaar. **Ook Drunen bestond voornamelijk nog uit één grote straat**, de Grotestraat (de Eindstraat, de Grotestraat en de Bosscheweg) die aan beide zijden door boerderijen werd geflankeerd. Deze straat vormde, zoals elders in de Langstraat, de enige weg voor al het doorgaande verkeer. De Grotestraat werd in Drunen gekruist door twee noord-zuid verlopende wegen: Torenstraat/ Stationsstraat en Giersbergse Steeg (Duinweg)/ Badhuisstraat (Lipsstraat). Door de herbouw van de Lambertuskerk en het Raadhuis na de Tweede Wereldoorlog en de bouw van een winkelgalerij ontstond het Raadhuisplein.

Door de toen opkomende **industrialisatie** was er veel behoefte aan nieuwe woningen. Dat was het begin van het ontstaan van **de nieuwe wijken**: Braken-West, Braken-Oost, Venne-Oost en Venne-West. **Daardoor verdween hier het oorspronkelijke slagenlandschap. Overgebleven is nog slechts één gebied, de Bosscheweg en de daarachter gelegen Zwaluwmoersedreef en de Eendekooi**, waar de historische ontwikkeling van het dorp Drunen (en de Langstraat) nog in het landschap is af te lezen en - niet onbelangrijk- ook nog **beleefd** kan worden.

Ook in Nieuwkuijk en Vlijmen is dit slagenlandschap vanaf de Grotestraat nagenoeg verdwenen. **Daarom is het behoud van dit karakteristieke gebied: de Bosscheweg met hier en daar nog doorkijkjes naar het achterland en de Zwaluwenmoer landschappelijk, natuur- en cultuurhistorisch gezien van belang! Vooral vanaf de Zwaluwmoersedreef zijn nog duidelijk de slagen achter de boerderijen van de Bosscheweg te zien en vandaar verder naar de Zwaluwenmoerse eendekooi.**

Helaas heeft in 2004 - 2005 een glastuinbouwbedrijf aan de Duinweg van het toenmalige gemeentebestuur toestemming gekregen de kas te vergroten (ook in de hoogte) tot ver in dit nog bijzondere gebied, terwijl er elders in de gemeente langs de Tuinbouwweg speciaal een gebied voor de tuinbouw in ontwikkeling was! De Natuur en Milieuvereniging heeft daartegen toen tevergeefs bezwaar gemaakt.

In de “Structuurvisieplus van de gemeente Heusden” van 2006 staat nog te lezen: “De zone Bosscheweg-Zwaluwmoersedreef leent zich wat betreft verstedelijking vooral voor woningbouw. Het gebied verkeert in een verrommelde situatie”. In 2001 werd door de Provincie Noord-Brabant de z.g. **Stedelijke Regio Waalboss** gelanceerd: een globaal uitwerkingsplan i.v.m. de actualisatie van het ruimtelijke beleid van de provincie. Het plan had echter een bredere strekking dan alleen de bepaling van woon- en werklocaties. **De gemeente Heusden zou een groene buffer moeten worden tussen Waalwijk en 's-Hertogenbosch. Juist door dit nog groene en landelijke karakter, ook binnendijs, zou de gemeente Heusden zich in de toekomst moeten onderscheiden van de twee andere (grootstedelijke) gemeenten.**

Helaas heeft, naar mijn mening, onze gemeente het uitwerkingsplan voor de Stedelijke Regio te veel aangegrepen met maar één doel: bouwen, bouwen en nog eens bouwen (verstedelijking) en te weinig aandacht gehad juist voor behoud van open ruimte, groen, natuur- en cultuurhistorisch landschap.

Onlangs is er in de Gemeente Heusden **een nieuwe Cultuurhistorische waarden- en beleidskaart** ontwikkeld, de z.g. **Cultuurhistoriekaart Heusden**. Ik hoop dat ons huidige gemeentebestuur - de tijd is **geëvolueerd** - inmiddels meer aandacht heeft gekregen voor **het belang van het behoud van het landschappelijk- en cultuurhistorisch erfgoed van de gemeente**, zodat, als er nieuwe plannen ontwikkeld worden, deze Cultuurhistoriekaart ook **daadwerkelijk wordt geraadpleegd en gewaardeerd!**

DE KARAKTERISTIEK VAN DE ZWALUWENMOER

Centraal in de Zwaluwenmoer ligt **de oude, niet meer in werking zijnde, eendenkooi** van de vroegere heren van de heerlijkheid Drunen die het uitsluitende recht van jacht en eendenkooi hadden.

Volgens gegevens uit het oude archief van Drunen legde heer Johan baron van Wassenaar in 1654 een kooi aan op de Gemeint van Drunen, de Kuijkse Heide, **ter plaatse van het “Swalemermoer”**. Hiervoor en voor de aanleg van een toegangsweg moest hij toestemming vragen aan de gegoede ingezetenen, daar zij de rechten van de Gemeint (gemeenschappelijke weiden) bezaten. In 1794 werd deze Drunense kooi door de Fransen verwoest.

Om toezicht te houden op hun jachtgebied en in het bijzonder om stroperij tegen te gaan, beschikten de heren van Drunen in de negentiende eeuw over een jachtopziener. Ingevolge de Jachtwet van 1923 kwam er een eind aan het heerlijke jachtrecht. De graven d'Oultremont waren hartstochtelijke jagers en als ze in Drunen vertoefden (nog in de zeventiger jaren van de vorige eeuw) gingen ze graag op jacht rondom het kasteel, in de Zeeg en de Eendenkooi en op de Pestert dat ook tot het domein van de familie behoorde.

Dit werd mij destijds verteld door Gerrit Tins, voormalig boswachter van Vereniging Natuurmonumenten die werd uitgenodigd om als drijver mee op jacht te gaan. Vooral de watersnippen (bécassines) hadden hun aandacht.

Watersnippen zijn namelijk kleine en zeer behendige vogels, waarvoor veel ervaring en behendigheid nodig is om ze te kunnen bemachtigen. Zo kwam boswachter Tins in contact met graaf Roland d'Oultremont die aangaf wel wat grond te willen afstoten. Daarna werd de Pestert en omgeving (in totaal 65 ha.) in 1976 eigendom van de Vereniging Natuurmonumenten.



Langs de Kooiweg en de toegangsweg vanaf de Kooiweg naar de eendekooi staan mooie beuken die, zoals de inmiddels overleden heer Jos van den Hoven, die land bezat langs de Zwaluwmoersedreef, mij eens vertelde, omstreeks 1900 zijn aangeplant door de graven d'Oultremont. De heer H. Roestenburg, wiens vader tuinman was van de graven d'Oultremont, kan het hiermee eens zijn, gezien de omvang van deze bomen.

Hij zei mij ook, dat zijn over-grootvader had doorgegeven, dat de graven tussen 1875 en 1900 veel beukenbomen op hun goederen hebben aangeplant. Persoonlijk ga ik ervan uit, dat behalve de beuken op het Landgoed d'Oultremont en het beukenbos (inmiddels) aan de overkant van de A59, ook de beuken langs de Bosscheweg en de Koesteeg in Nieuwkuijk en de beukenlaan op de Pestert door de graven d'Oultremont zijn aangeplant.

De oude Zwaluwenmoerse kooi die sinds 1703 in bezit was van de familie d'Oultremont is in 1993 door de Natuur en Milieuvereniging gemeente Heusden aangekocht van de toenmalige eigenaresse gravin F.M.J.G.C. de Dorlodot – d'Oultremont, wonende te Corroy-Le Grand, kasteel Vieux-Sart in België. De aankoop verliep destijds via notaris Peters die rentmeester was van de gebieden van de familie d'Oultremont in Drunen. De overdracht vond dus plaats in Drunen. Aldus Joost van Balkom, de voorzitter van de Natuur- en Milieuvereniging. Hij laat mij ook weten, dat ze het gebied (0.7 ha.) kochten, omdat naast de natuurwaarden ook de cultuurhistorische waarden belangrijk zijn en die dreigden verloren te gaan door de toen aanwezige bouwlocatieplannen. Ze wilden het gebied beschermen door het aan te kopen. Toen ze het kochten was het jaren door de boeren gebruikt als dump van landbouwplastic en ander vuil. Veel flessen met landbouwgif, vaak nog geheel gevuld, hebben ze opgeruimd. Er lag zo veel afval dat ze de gemeente hebben gevraagd om met de vuilniswagen het afval te komen ophalen. Het is momenteel een nat bosgebiedje met wilgen, berken, elzen en eiken op rabatten. Behalve de oorspronkelijke vorm van de kooi is er van de eendenkooi zelf weinig over, geen kooiplas, geen vangarmen. Alles is met de laatste ruilverkaveling verwoest. De stoep naar de kooi toe bestaat nog wel, evenals de ring van houtwallen eromheen en een aantal beuken. Toen ze het bosgebied kochten, waren er allerlei natuurwaarden aanwezig, vooral de oude koningsvarens waren een lust om te zien. Dat wilden ze zo houden. De laatste jaren broedt er af en toe een buizerd en ook een bosuil heeft hier al een paar keer jongen gehad. Aan de rand worden met regelmaat houtsnippen gezien. De natuurvereniging doet weinig onderhoud in dit vogelparadijsje. Wel moet de sloot geschoond worden, omdat er schouw op zit. Verder ligt er binnen het gebied, parallel aan **de natuur- en cultuurhistorisch zeer waardevolle en op de cultuurhistoriekaart hoog gekwalificeerde Heidijk**, die ook als ecologische verbindingszone dienst doet, een klein, niet oninteressant **berken-elzenbroekbosje** met wat rietland. Dit geeft, volgens mij, een beetje een beeld hoe dit moerassige gebied er vóór de ontginning moet hebben uitgezien. Op rietland van dichtgroeiende, vrij voedselarme, moerassige gronden met stagnerend water, ontwikkelt zich van nature elzenbroekbos met naarmate het water verzuurt een toenemend aantal berken. Aan de zonnige buitenkant groeien de lichtminnende wilgenbosjes. Tussen dit bosgebiedje en de Heidijk loopt **een mooi eikenlaantje**.

De toegangsweg vanaf de Duinweg naar de groene villawijk “de Eendekooi”, biedt een mooi uitzicht op het gebied. In de “Eendekooi” staan ook een aantal jongere en oudere beuken en helemaal op einde van die straat staan drie zeer oude eikenbomen, volgens mij, misschien wel bijna 200 jaar.

Op de huidige Cultuurhistoriekaart staat een belangrijke zichtlijn aangegeven vanaf de Bosscheweg over de Zwaluwmoersedreef naar de Oude Zwaluwenmoerse kooi die zeker open zou moeten blijven! Vanaf de Kooiweg heeft men ook een mooi uitzicht op het als historisch groen aangegeven bos van de Zwaluwenmoerse eendekooi. Verder worden ook de monumentale bomen vermeld. Ook de beplanting langs de Zwaluwmoersedreef (1900-1925) wordt gewaardeerd. De wegen in het gebied worden historisch geografisch eveneens redelijk hoog gewaardeerd .

In een bericht in het blad ‘Natuurlijk’ van januari 2015 heb ik gelezen, dat er in de Zwaluwenmoer een samen-tuin wordt aangelegd onder leiding van de werkgroep ‘Samentuinen’, bestaande uit Anja Kleijn, Remko Broeren en Marianne Rechters. Samen tuinieren, samen leren in en van de natuur. Het wordt een ecologische tuin, passend bij de omgeving, op een nog mooi, oorspronkelijk stukje grond met aan weerszijden slootjes met elzenstruiken en knotwilgen, ter beschikking gesteld door Albert uit Drunen. Bravo!

In de tekst behorend bij de nieuwe cultuurhistoriekaart van de gemeente Heusden staat over dit bijzondere gebied vermeld: “Behoud van de karakteristiek van dit gebied is van groot belang in de ruimtelijke planning (van de gemeente Heusden).”

Cees van der Meijden



De Zwollemoer

foto: Wilhelmine Marti

AFWASSEN MET DE HAND OF DE VUILE VAAT IN DE MACHINE?

In het aardige blad Oneworld (het vroegere Internationale Samenwerking) wordt steeds een duurzaam dilemma uitgewerkt.

In de uitgave van februari 2015 wordt bekeken wat het meest duurzaam is: afwassen met de hand of via een wasmachine.

MilieuCentraal (een onafhankelijke site over energie en milieu in het dagelijkse leven) zegt: een vaatwasser verbruikt per afwas meer energie en water dan een afwasbeurt met de hand.

Een vaatwasser gebruikt gemiddeld 15,4 liter water per keer, de handwas kost zo'n 5 liter.

Ook is de vaatwasser minder milieuvriendelijk door een hoger energieverbruik. Voor een vaatwas is gemiddeld vier keer meer energie nodig dan voor een handafwas.

Maar: als je voor de handwas heet water tapt uit een elektrisch toestel (zoals een keukenboiler), gebruik je meer energie. Als je voorspoelt met warm water kost het evenveel energie als een vaatwasser. Dan zou je beter af zijn met de meest zuinige afwasmachine (label A+++).

Voorspoelen is vaak niet nodig. Maar als de vaat heel vuil is, kun je het best voorspoelen met koud water. Daarmee bespaar je een kwart van het water voor de afwas en 5 % energie.

De conclusie van MilieuCentraal is dus: afwassen met de hand is beter voor het milieu. Mits je de warmwater kraan niet laat lopen.

Nog een aantal afwastips van MilieuCentraal:

Eén theelepel afwasmiddel is genoeg voor een gemiddelde handafwas.

Afwasmiddel werkt ook nog als het niet meer schuimt.

Was je met hand af, gebruik dan een teiltje. Dan gebruik je meestal minder warm water.

Bij een handafwas kun je de vaat voorspoelen met koud water, tenzij die heel vies is.

Voorspoelen is niet nodig bij een vaatwasser; verwijder alleen de etensresten.

De laagste temperatuur of het ecoprogramma van de vaatwasser is meestal voldoende voor een schone afwas.

Samen aan de afwas: tijd om bij te kletsen!

(Noor Peters)

INTERVIEW

Interview met uilenbeschermers Harrie Smits en Roy van Delft **“Uilen zorgen altijd voor verrassingen”**

Ze komen beiden uit ‘vogelfamilies’, Harrie Smits (81) en Roy van Delft (37), en daar ligt waarschijnlijk de oorsprong van hun liefde voor het beschermen van uilen. Hun werk bestaat uit het plaatsen en onderhouden van uilennestkasten en het registreren van het aantal broedgevallen. Opmerkelijk is dat sinds vorig jaar Roy senior Harrie helpt met het plaatsen van uilenkasten en alles wat daarbij komt kijken.

Harrie Smits was in zijn werkzame leven orthopedisch schoenmaker en Roy verdient zijn brood als systeembeheerder. Twee totaal verschillende beroepen, maar het is de natuur en de liefde voor wilde vogels die hen bindt. In een tijd waarin de regels minder streng waren, broedde de opa van Roy met broedmachine of kip fazanteneieren uit en ving Harrie slijzen en putters die bij verkoop extra zakcentjes opleverden. Alles wat er aan zangvogeltjes langs kwam, probeerde Harrie te vangen. “Het lukte niet altijd, wel met de verbalen”, zegt hij lachend. “De natuur is altijd mijn liefhebberij geweest en dan kom je vanzelf op een bepaald onderwerp uit. Eerst waren het de wilde vogels, later de uilen.” Roy begon een aantal jaren geleden met natuurfotografie en daaruit volgde zijn liefde voor de natuur. “Naar aanleiding van een oproep door het Brabants Landschap voor uilenbeschermers heb ik geïnformeerd en toen bleek dat in het gebied van de Langstraat, Harrie versterking zocht.” En het klikte meteen. “Ik ken fotografen, maar heb al gauw gezien of ze vogelaars zijn of niet. Ik ben hartstikke blij met Roy”, zegt Harrie, die door ziekte van zijn vrouw momenteel beperkt is in zijn mogelijkheden. De bescherming van uilen wil hij graag samen met Roy blijven doen: “Zolang ik het leven heb”.



Soorten

Er zijn niet alleen verschillende soorten uilen, maar ook verschillende instanties waar Harrie en Roy mee te maken hebben. Voor het Brabants Landschap plaatsen ze nestkasten en houden gegevens bij van de steen- en kerkuil. Voor Natuurmonumenten houden ze zich bezig met bescherming van de bosuil en hebben daarvoor, om zich buiten de wandelpaden in het bosgebied te mogen begeven, een speciale vergunning nodig.

En dan hebben we nog de ransuil die nestelt in oude kraaiennesten en 's winters vaak in groepjes in bomen overnacht. Die valt onder geen enkele instantie. Als mensen ransuilen waarnemen, dan vragen ze Harrie en in de toekomst natuurlijk ook Roy om advies.

De 'terror-oehoe' uit Purmerend stond de afgelopen maand, totdat hij gevangen werd, volop in de belangstelling. Het is volgens beide uilenkenners geen wilde, maar een gekweekte roofvogel. Vandaar ook dat hij mensen lastig valt. "De oehoe zit hier niet. Daar hoef je niet bang voor te zijn. Die zit op richels in steengroeven, in Limburg. Dat is een echte rots-broeder."

Van holte- naar kastbroeders

Harrie schat dat hij zo'n 20 jaar geleden voor de natuur- en milieuvereniging is begonnen met het plaatsen van nestkasten in de gemeente Heusden. Op de vraag hoe je bepaalt waar nestkasten komen te hangen, zeggen beide uilenbeschermers: "Dat is kennis van de boerderijen hebben en afgaan op de boeren zelf, die exact weten wat er op het erf zit. Uilen zijn muizenvangers, een natuurlijk bestrijdingsmiddel. Eén volwassen kerkuil vangt ongeveer 1000 muizen per jaar. Hoe meer voedsel er is, des te meer jongen worden er geboren. Het mannetje brengt het voer naar het vrouwtje en dat is bepalend voor het aantal eieren dat gelegd wordt. Vroeger broedden uilen vaak in holtes van bomen of in oude vervallen schuurtjes. Doordat veel oude bomen gekapt en vervallen schuurtjes gesloopt zijn, hebben uilen geen nestgelegenheid meer."



Daarom worden nu nestkasten opgehangen om de uilen toch een broedplaats te geven.”

Harrie timmerde in het verleden naast heel veel vogelkooitjes ook zelf de uilenkasten, maar dat is tegenwoordig niet meer nodig. De kasten voor bescherming van de steenuil en kerkuil krijgen ze van het Brabants Landschap. Bij de uilenbescherming in Brabant zijn 72 zelfstandige uilenwerkgroepen betrokken, waaronder dus die van Harrie en Roy, oftewel Langstraat-Oost.

Bewogen uilenjaar

Een van de huidige problemen bij het beschermen van uilen is de oprukkende bebouwing, waardoor er voor de uilen steeds minder voedselrijke gebieden zijn. Het feit dat uilen roofvogels zijn die over de grond jagen, in tegenstelling tot roofvogels die vanuit de lucht op hun prooi duiken, betekent dat ze vaker in het verkeer sneuvelen. Volgens het Brabants Landschap was 2013 ‘een bewogen uilenjaar’, met voor de steenuil een kleine toename van het aantal broedsels. Bij de kerkuilen was nog sprake van een dip, maar bestond de hoop op herstel. Als de ruim 250 vrijwilligers er niet geweest waren, zou het er heel anders voorstaan met de uilen in Noord-Brabant. Vroeger hing volgens Harrie de natuur- en milieuvereniging in iedere kerk een uilenkast, maar zowel de kerkgangers als de kerkuilenpopulaties lijken uit te sterven. De kerkuil, steenuil en bosuil maken volgens Harrie en Roy soms gebruik van holtes, maar tegenwoordig meestal van kasten. Zij plaatsen er ongeveer 40 voor kerkuilen, 75 voor steenuilen en 20 voor bosuilen. De kerkuil krijgt een kast van 80 x 50, de steenuil van 80 x 20 x 20 en de bosuil van 45 x 50. De steenuil heeft vooral een brede kast met schotjes waar hij zich doorheen moet wringen, bedoeld om indringers te weren. Circa 30% van de kasten die ze plaatsen, wordt bewoond.

Logboek

Uilenkasten schoonmaken doen ze in de controleperiode, de tijd waarin de uilen jongen hebben. “Soms hebben ze vier á vijf jongen die met hun kop tot het plafond zitten, in een vervuilde kast. Dan halen we ze er effe uit. Bij steenuilen, die jongen voeden met regenwormen, zit veel nattigheid in de kast. Dat stinkt ontzettend. Bij de kerkuil die zijn jongen met muizen voedt, is dat niet het geval. Die muizen drogen in.” Aan de braakballen van de uilen kunnen ze zien waarmee de jongen gevoed worden. Alles van de steen- en kerkuilen wordt genoteerd en aan het einde van het seizoen wordt het logboek bij Brabants Landschap/Sovon ingeleverd.

Aparte gevallen

Het is half maart als het interview plaatsvindt. Het seizoen voor Harrie en Roy is net op gang gekomen en loopt tot september. “Omdat het vorig jaar een zachte winter was met veel voedselaanbod heeft de kerkuil 2 keer gebroed.”

Uilen zorgen altijd voor verrassingen en dat maakt het werk volgens hen ook zo boeiend. Met een bezettingsgraad van de kasten van 30% en 2 á 3 jongen zijn ze al heel blij, maar uitzonderingen bevestigen de regel. Het afgelopen jaar had een jonge bosuil slechts 1 jongen, maar een kast vol voedsel.

Opvallend ook dat een kerkuil 6 jonge kerkuiltjes kreeg.

De eerste jonge bosuil is volgens deze twee enthousiaste natuurbeschermers begin maart geboren. Het betekent ook dat ze binnenkort bijna alle kasten langs gaan voor controle. Een bosuil die overal kan zitten, is moeilijker te controleren. Enige zekerheid volgens beide heren is: "Waar een bosuil zit, zit geen ransuil. De bosuil is de baas." Nou is die ransuil een apart geval. Naast dat hij oude nesten van kraaien gebruikt, zoekt hij in de winter volgens Roy beschutte bomen op, waar hij met vele soortgenoten 's avonds een slaapplaats heeft. In de avond vliegen ze dan uit, op voedseljacht en in het voorjaar scheiden hun wegen weer en zoeken ze ieder hun eigen gebied.

Tot slot: als mensen een uil in hun omgeving hebben zitten en er nog geen nestkast in de buurt is, dan kunnen ze contact opnemen met: uilen@royvandelft.nl.



Maart 2015, tekst: RC Schalken, foto: Harrie en Roy: Marian de Bonth, overige foto's: Roy van Delft

SAMENTUINEN

“Als je het kunt dromen, dan kun je het ook doen!”

Tijdens de NMVH-ledenvergadering van 7 april 2014 deelden Marianne en Anja een droom: samentuinen in Heusden.

Voordat we u gaan vertellen wat we allemaal gedaan hebben het afgelopen jaar en wat we gaan doen, eerst even terug naar het begin.

Wat is een samentuin?

Een samentuin is een tuin waarin mensen samen ecologisch tuinieren. “Samen” staat voor samen doen, maar het staat ook voor diversiteit: jong of oud, rijk of arm, autochtoon of allochtoon, meer of minder mobiel...Iedereen is welkom in een samentuin. De tuiniers

beheren hun samentuin als een ecologische tuin. Ze gaan zorgzaam om met bodem, water, oogst en natuur. In een samentuin is er ruimte voor biodiversiteit van gewassen. Een samentuin wordt ingepast in het omliggende landschap en draagt bij aan het ecologische evenwicht in de omgeving. Samentuinen worden ook wel groepsmoestuinen genoemd.

Het gedachtegoed en de manier van werken van samentuinen wordt uitgedragen en ondersteund door Velt vzw, Berchem (B). De werkgroep heeft gekozen voor de uitgangspunten en werkwijze van Velt. Het motto van Velt is Samen Eco Actief; kijk op www.velt.nu voor meer over Velt.



De Zwollemoer :wilgen knotten Foto Jan van Hoff

Waarom een werkgroep samentuinen?

We gunnen de gemeente Heusden samentuinen: plaatsen waar het (moes)tuinieren een kleine ecologische voetafdruk achterlaat; waar volop ruimte is voor biodiversiteit; waar iedereen op zijn manier een steentje kan bijdragen; waar tuiniers gezamenlijk kiezen hoe de tuin vorm krijgt en hoe in de tuin gewerkt wordt; waar informeel geleerd wordt over natuur, voeding, samenwerken, tuinieren en waar mensen samen kunnen genieten en de oogst kunnen vieren.

Wat wil de werkgroep samentuinen bereiken?

In de gemeente Heusden zijn tenminste drie samentuinen, één per grotere kern. Een samentuin functioneert als een zelfstandige eenheid; het staat de tuiniers vrij om hun eigen organisatievorm te kiezen. We stimuleren alle tuiniers en “vrienden” van de tuinen om lid te worden van de Natuur- en Milieuvereniging gemeente Heusden.



Tuin in Helvoirt, bezocht 30 augustus 2014 , foto part. coll.

Hoe wil de werkgroep samentuinen dat doen?

De werkgroep ondersteunt mensen die met een samentuin aan de slag willen met advies, met praktijkbegeleiding en met cursussen over ecologisch tuinieren. Hiervoor worden experts ingeschakeld wanneer dat van toepassing is.

De werkgroep bouwt een relatienetwerk op, zowel binnen als buiten de gemeente, met behulp waarvan passende activiteiten kunnen worden ontplooid en waarmee draagvlak verkregen wordt voor de samentuinen in de gemeente. Denk hierbij bijvoorbeeld aan contacten met de gemeente, met Woonveste, met de lokale en regionale media.

De werkgroep maakt voor de uitvoering van activiteiten zo veel als mogelijk is, gebruik van kwaliteiten en inbreng van de deelnemers en van sympathisanten. In beginsel zijn alle activiteiten budgetneutraal. Wanneer extra geld nodig is om een activiteit te kunnen opstarten, doet de werkgroep een beroep op bijpassende subsidiemogelijkheden.

Wat deden we?

Na 7 april begonnen we met het bekend maken van het initiatief van samentuinen en organiseerden we een bijeenkomst voor belangstellenden. We zijn twee keer met de hele groep op excursie geweest naar samentuinen in de buurt. We vonden een stuk grond in Drunen om met een tuin te beginnen. We organiseerden praktijkbegeleiding voor de groep tuiniers in Drunen. We organiseerden een cursus ecologisch moestuinieren voor belangstellenden in onze gemeente; 20 deelnemers. We hebben meegedaan aan de DDH-dag. En we spraken met veel, heel veel mensen.

De tuin in Drunen werd De Zwollemoer gedoopt. In december won de tuin een Vitaal Leisure Landschap prijs. Ondertussen werkten de tuiniers aan het ontwerp van de tuin. Leerden ze het ecologisch moestuinieren en elkaar beter kennen. Vanaf maart zijn ze fanatiek aan de slag in de tuin (of op de tuin, daar zijn ze nog niet helemaal uit). De wilgen zijn geknot, de bodem geanalyseerd, de groentepercelen uitgezet en de grond voorbereid. De tuin telt op dit moment 20 deelnemers (toevallig net zo veel als de cursus, maar het zijn niet allemaal dezelfde mensen).

Wat gaan we doen?

Verder met De Zwollemoer, zodat deze de poort kan openen en bezoekers kan verrassen met haar producten uit biodiverse samentuin. Voor nieuwe tuinen hebben we een oog op het Geerpark in Vlijmen. We hebben al kennis gemaakt met de eerste bewoners van Duizendpoot en Loopkever. Misschien komen ook de Grassen dit jaar nog aan bod. We hebben contacten met BS de Bolster in Drunen en met BS de Wilgen in Vlijmen. En we organiseren bijeenkomsten en bezoeken aan naburige tuinen, om van te leren. We ondersteunen alle enthousiaste samentuiniers, al dan niet in spe, vanuit onze hiervoor genoemde visie.

Droomt u met ons mee? En wilt u ook doen? Laat het ons weten!

De leden van de werkgroep samentuinen zijn Emile van Dun, Marianne Rechters en Anja Kleijn.

(in een eerder bericht heeft u misschien de naam van Remko Boer gelezen. Remko is wel een van de coördinatoren van De Zwollemoer maar geen lid van deze werkgroep.)



Vitaal Leisure Landschap prijsvraag

RUIMTELIJKE ORDENING

Werkgroep Ruimtelijke Ordening

Welke onderwerpen zijn voor de werkgroep op dit moment actueel?

De **Gebiedsuitwerking Oostelijke Langstraat** blijft de gemoederen van de inwoners bezighouden. De afgelopen maanden heeft de provincie in Drunen (Voorste Venne), Waalwijk (RKC-stadion), Nieuwkuijk (den Bork) en 's-Hertogenbosch (Helftheuvel) informatieavonden belegd. Een toelichting is gegeven op het besluit van de Stuurgroep om de nieuwe verbindingsweg in de Baardwijkse Overlaat direct langs de Heidijk te leggen. Verder is er voor de aansluiting Nieuwkuijk een 'turbo-rotonde' ontwikkeld en voor het knooppunt 's-Hertogenbosch-West een nieuw ontwerp gepresenteerd. Veel inwoners denken dat de nieuwe aansluitingen het verkeer langer op de weg houden en meer overlast in de woonwijken geven. Men is benieuwd naar de onderliggende cijfers.

Deze cijfers komen binnenkort beschikbaar. In de Notitie Reikwijdte en Detailniveau wordt duidelijk met welke verkeersintensiteiten op de verschillende wegen is gerekend. Ook geeft de notitie inzicht in het onderzoek dat al is en nog zal worden verricht naar de milieueffecten. De Werkgroep RO zal vooral kritisch kijken naar de effecten van de voorstellen op natuur en fauna. En mogelijk een zienswijze indienen. Een goede MilieuEffectenRapportage (MER) is nodig om de provinciale inpassingsplannen (PIP) te kunnen opstellen.

De ontwerpen moeten worden verbeterd en verfijnd. Daarbij zullen de reacties van inspraakavonden worden meegenomen. De Werkgroep RO vindt het belangrijk dat ook de GOL-plannen 2^e fase, met name de EVZ Baardwijkse Overlaat en fietssnelroute Waalwijk - 's-Hertogenbosch, verder worden uitgewerkt. De conflicten met de auto-infrastructuur moeten worden opgelost.

Ontwerp Omgevingsvergunning Margrietweg 21 Giersbergen voor een bed-and-breakfast en een minicamping.

Een zienswijze over de vergunningaanvraag is bij de gemeente ingediend. Wij vinden dat er teveel programma op een te klein perceel wordt gepropt. Het plan gaat uit van een flink horecabedrijf en is onvoldoende landschappelijk ingepast. In het plan wordt onvoldoende rekening gehouden met het beleid dat de gemeente voor het gebied Duin heeft vastgelegd. Verblijfsrecreatie en horeca kunnen vooral in de avonduren de rust in het kwetsbare natuurgebied Loonse en Drunense Duinen verstoren.

Voorts heeft het bestuur NMVH bij het Rijk een Zienswijze **ontwerp Programma Aanpak Stikstof (PAS)** ingediend. Met PAS wordt de boeren meer ontwikkelingsruimte voor de uitbreiding van hun veestapel geboden. In de gemeente Heusden liggen twee Natura 2000-gebieden. De ammoniakdepositiekaart van onze gemeente kent de kleuren oranje-rood-zwart, hetgeen betekent dat de ammoniakdepositie op dit moment meer dan schadelijk is. Met PAS wordt de natuur onvoldoende beschermd. In het plan wordt hoog opgegeven van de toepassing van extra technieken, dezelfde strategie die de afgelopen jaren is gevolgd.

Dit zal leiden tot een verdere schaalvergroting, meer problemen met de mestverwerking, een kringloop die nooit rond komt, natuur- en milieuproblemen die niet worden opgelost.

Voorts heeft het bestuur op ons verzoek de **sluiting van het groenafvalverwerkingsbedrijf VAL** opnieuw op de agenda van het overleg met de gemeente gezet. De vraag is hoe lang de illegale vestiging van dit bedrijf voortduurt nu de Provincie heeft besloten geen milieuvergunning meer verlenen.

Jan Pijnenborg



Foto: Joost van Balkom
Rondje langs de werkgroepen nov 2014: ruimtelijke ordening over GOL vanaf de Spoordijk in Drunen

Zonnebloempitten voor de voedertafel.

- Op duurzame geteeld door Fa Valckx, aangesloten bij de stichting Veldleeuwerik, promotor van duurzame akkerbouw;
- Eigen teelt van Nederlandse bodem;
- Op duurzame wijze nagedroogd, daardoor lang te bewaren;
- Op duurzame wijze logistiek verwerkt;
- Géén gebruik van neonicotonoiden: noch in het zaaigoed noch bij de teelt.
- Ook geschikt voor alle andere die van zonnepitten houden;
- In zakken van 15 Kilo á € 22,50.
- Af te halen in Hedikhuizen na telefonische afspraak via Geert Schalken: 06 12 33 06 13
- Nog meer weten? Google: *firma Valckx zonnepitten.*





LEKKERS OP Z'N BEST

Biologische voeding.

Homeopathie.

Voedingssupplementen.

Kennis en advies

Dat is wat onze zaak een speciaalzaak maakt!

Van Herpt Specialiteiten & Reform
Grotestraat 134 5151 BN Drunen 0416-372497
www.vanherptdrunen.nl info@vanherptdrunen.nl



Wij verzorgen opleidingen voor
BHV, EHBO, Reanimatie, AED bediening

Alles afgestemd op uw
specifieke bedrijfsrisico's

www.jb-bedrijfshulpverlening.nl

Chrysantenstraat 41, Drunen | Tel. 0416 - 377849
06 - 37304208



BedrijfsHulpVerlening